

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

21 päivänä joulukuuta 2023 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa – Euroopan syyttäjänvirasto (EPPO) – Asetus (EU) 2017/1939 – 31 artikla – Rajat ylittävä tutkinta – Tuomioistuimen lupa – Valvonnan laajuus – 32 artikla – Tehtäväksi annettujen toimenpiteiden toteuttaminen

Asiassa C-281/22,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Oberlandesgericht Wien (osavaltion ylioikeus, Wien, Itävalta) on esittänyt 8.4.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.4.2022, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajina ovat

G. K.,

B. O. D. GmbH ja

S. L.

ja jossa asian käsittelyyn osallistuu

Österreichischer Delegierter Europäischer Staatsanwalt,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti L. Bay Larsen (esittelevä tuomari), jaostojen puheenjohtajat A. Arabadjiev, A. Prechal, K. Jürimäe, T. von Danwitz, F. Biltgen ja O. Spineanu-Matei sekä tuomarit M. Ilešič, J.-C. Bonichot, M. Safjan, S. Rodin, D. Gratsias, M. L. Arastey Sahún ja M. Gavalec,

julkisasiamies: T. Čapeta,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Krausenböck,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 27.2.2023 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– G. K., B. O. D. GmbH ja S. L., edustajanaan W. Gappmayer, Rechtsanwalt,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- Österreichischer Delegierter Europäischer Staatsanwalt, asiamiehinään L. De Matteis, T. Gut, I. Maschl-Clausen ja F.-R. Radu,
- Itävallan hallitus, asiamiehinään J. Schmoll, J. Herrnfeld ja C. Leeb,
- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller, P. Busche ja M. Hellmann,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään R. Bénard ja A. Daniel,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman, A. Hanje ja J. M. Hoogveld,
- Romanian hallitus, asiamiehinään M. Chicu, E. Gane ja A. Wellman,
- Euroopan komissio, asiamiehinään J. Baquero Cruz ja S. Grünheid,

kuultuaan julkisasiamiehen 22.6.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamisessa 12.10.2017 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2017/1939 (EUVL 2017, L 283, s. 1) 31 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan ja 32 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty rikosoikeudellisessa menettelyssä, jossa vastaajina ovat G. K., B. O. D. GmbH ja S. L., joita syytetään biodieselin tuomisesta Euroopan unioniin rikkomalla tullisäännöstöä väärillä tiedoilla.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Puitepätös 2002/584/YOS

- 3 Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS (EYVL 2002, L 190, s. 1) 1 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:
”Jäsenvaltiot panevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja tämän puitepäätöksen määräysten mukaisesti.”
- 4 Kyseisen puitepäätöksen 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:
”1. Pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen on pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, jolla on kyseisen valtion lainsäädännön mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys.

2. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen on täytäntöönpanojäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, joka on toimivaltainen panemaan täytäntöön eurooppalaisen pidätysmääräyksen kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti.”

Direktiivi 2014/41/EU

5 Rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä 3.4.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/41/EU (EUVL 2014, L 130, s. 1) 1 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on pantava eurooppalainen tutkintamääräys täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen pohjalta ja tämän direktiivin mukaisesti.”

6 Kyseisen direktiivin 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Määräyksen antava viranomainen voi antaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen vain, jos seuraavat edellytykset ovat täyttyneet:

a) eurooppalaisen tutkintamääräyksen antaminen on välttämätöntä ja oikeassa suhteessa 4 artiklassa tarkoitettujen menettelyjen tarkoitukseen nähden ottaen huomioon epäillyn tai syytteessä olevan henkilön oikeudet; ja

b) eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä mainittu yksi tai useampi tutkintatoimenpide olisi voitu määrätä samoin edellytyksin vastaavassa kansallisessa tapauksessa.

2. Määräyksen antavan viranomaisen on kussakin tapauksessa arvioitava 1 kohdassa tarkoitettut edellytykset.

3. Jos täytäntöönpanoviranomaisella on syytä katsoa, että 1 kohdassa tarkoitettut edellytykset eivät ole täyttyneet, se voi kuulla määräyksen antanutta viranomaista siitä, miten tärkeää eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpano on. Määräyksen antanut viranomainen voi tämän kuulemisen jälkeen päättää peruuttaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen.”

7 Direktiivin 9 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Täytäntöönpanoviranomaisen on tunnustettava tämän direktiivin mukaisesti toimitettu eurooppalainen tutkintamääräys ilman muita muodollisuuksia ja varmistettava sen täytäntöönpano samalla tavalla ja samoja sääntöjä noudattaen, kuin jos täytäntöönpanovaltion viranomainen olisi määrännyt kyseessä olevan tutkintatoimenpiteen, paitsi jos tuo viranomainen päättää vedota johonkin tässä direktiivissä tarkoitettuun eurooppalaisen tutkintamääräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteeseen taikka täytäntöönpanon lykkäämisperusteeseen.”

Asetus 2017/1939

8 Asetuksen 2017/1939 johdanto-osan 12, 14, 20, 30, 32, 60, 72, 73, 80, 83 ja 85 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(12) Unionin taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten torjumisen laajuuden ja vaikutusten vuoksi se voidaan toissijaisuusperiaatteen mukaisesti toteuttaa paremmin unionin tasolla. Unionin taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten syytteeseenpano on nykyään kokonaan [unionin] jäsenvaltioiden viranomaisten tehtävänä. Tällä tavalla tavoitetta ei aina saavuteta riittävällä tavalla. [Unionin] jäsenvaltiot eivät yksin voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän asetuksen tavoitetta, joka on unionin taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten torjunnan tehostaminen perustamalla [Euroopan syyttäjänvirasto, jäljempänä EPPO], koska unionin taloudellisia etuja vahingoittavia rikoksia koskevat kansalliset syytetoimet ovat hajanaisia, vaan se voidaan saavuttaa paremmin unionin tasolla siten, että EPPOLle annetaan toimivalta nostaa syyte tällaisista rikoksista. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä SEU 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. – –

--

(14) Ottaen huomioon vilpittömän yhteistyön periaate sekä EPPOn että toimivaltaisten kansallisten viranomaisten olisi tuettava toisiaan ja annettava toisilleen tietoja tarkoituksena torjua tehokkaasti EPPOn toimivaltaan kuuluvia rikoksia.

--

(20) EPPOn organisaatorakenteen olisi mahdollistettava nopea ja tehokas päätöksenteko rikostutkinnan ja syytetoimien suorittamisen yhteydessä riippumatta siitä, liittyvätkö ne yhteen vai useampaan jäsenvaltioon. – –

--

(30) EPPOn tutkintatoimien toteuttaminen olisi pääsääntöisesti annettava jäsenvaltioissa toimivien valtuutettujen Euroopan syyttäjien tehtäväksi. Niiden olisi toimittava näin tämän asetuksen mukaisesti, ja niiden asioiden osalta, joista ei säädetä tässä asetuksessa, kansallisen lainsäädännön mukaisesti. – –

--

(32) Valtuutettujen Euroopan syyttäjien olisi oltava EPPOn erottamaton osa, joten heidän olisi EPPOn toimivaltaan kuuluviin rikoksiin liittyviä tutkinta- ja syytetoimia toteuttaessaan toimittava ainoastaan EPPOn puolesta ja nimissä oman jäsenvaltionsa alueella. – –

--

(60) Kun EPPO ei tietyssä tapauksessa voi käyttää toimivaltaansa, koska on syytä olettaa, että rikoksesta unionin taloudellisille eduille aiheutunut tai todennäköisesti aiheutuva vahinko ei ole suurempi kuin toiselle uhrille aiheutunut tai todennäköisesti aiheutuva vahinko, EPPOn olisi kuitenkin pystyttävä käyttämään toimivaltaansa edellyttäen, että sillä on asianomaisen jäsenvaltion tai asianomaisten jäsenvaltioiden viranomaisia paremmat edellytykset tutkia rikosta tai asettaa siitä syytteeseen. EPPolla voisi katsoa olevan

paremmat edellytykset tutkia rikosta muun muassa silloin, kun olisi tuloksellisempaa antaa EPPOn hoitaa tutkinta ja syytetoimet, koska rikoksen luonne ja laajuus ovat ylikansallisia, kun rikokseen liittyy rikollisjärjestö tai kun kyseisen kaltainen rikos voisi olla vakava uhka unionin taloudellisille eduille tai unionin toimielinten maineelle ja unionin kansalaisten luottamukselle. – –

--

- (72) Rajat ylittävissä tapauksissa asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän olisi voitava tukeutua avustavaan valtuutettuun Euroopan syyttäjään, kun toimenpiteitä on toteutettava muissa jäsenvaltioissa. Jos toimenpidettä varten edellytetään tuomioistuimen antamaa lupaa, olisi määriteltävä tarkoin, missä jäsenvaltiossa se olisi saatava; joka tapauksessa tarvittaisiin vain yksi lupa. Jos oikeusviranomaiset epäävät lopullisesti tutkintatoimenpiteen eli sen jälkeen, kun kaikki oikeudelliset muutoksenhakeinot on käytetty loppuun, asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän olisi peruutettava pyyntö tai määräys.
- (73) Tämän asetuksen mukaisella mahdollisuudella soveltaa vastavuoroista tunnustamista tai rajat ylittävää yhteistyötä koskevia oikeudellisia välineitä ei olisi korvattava tämän asetuksen mukaisia erityissäntöjä rajat ylittävistä tutkintatoimista. Sillä olisi pikemminkin täydennettävä niitä sen varmistamiseksi, että jos toimenpide on tarpeen rajat ylittävässä tutkinnassa mutta se ei ole käytettävissä kansallisessa lainsäädännössä puhtaasti kansallista tilannetta varten, sitä voidaan käyttää kyseisen välineen täytäntöönpanoa koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti tutkinta- tai syytetoimia toteutettaessa.

--

- (80) EPPOn tuomioistuimelle esittämien todisteiden hyväksymisestä ei saisi kieltäytyä pelkästään sillä perusteella, että todisteet on kerätty toisessa jäsenvaltiossa tai toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, edellyttäen että asiaa käsittelevä tuomioistuin katsoo todisteiden hyväksymisen olevan menettelyn oikeudenmukaisuutta ja epäillyn tai syytetyin puolustautumisoikeuksia koskevien [Euroopan unionin] perusoikeuskirjan [(jäljempänä perusoikeuskirja)] määräysten mukaisia. Tässä asetuksessa kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan SEU 6 artiklassa ja perusoikeuskirjassa, erityisesti sen VI osastossa, kansainvälisessä oikeudessa ja kansainvälisissä sopimuksissa, joiden osapuolina unioni tai kaikki jäsenvaltiot ovat, mukaan lukien [Roomassa 4.11.1950 allekirjoitettu] ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty eurooppalainen yleissopimus, sekä jäsenvaltioiden perustuslaeissa, kunkin niistä soveltamisalalla, tunnustettuja periaatteita. – –

--

- (83) Tässä asetuksessa edellytetään erityisesti, että EPPO kunnioittaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, oikeutta puolustukseen ja syyttömyysolettamaa, sellaisina kuin ne on kirjattu perusoikeuskirjan 47 ja 48 artiklaan. Noudattamalla perusoikeuskirjan 50 artiklan kieltoa syyttää ja rangaista oikeudenkäynnissä kahdesti samasta rikoksesta (ne bis in idem) varmistetaan, että EPPOn nostamat syytteet eivät johda kaksoisrangaistavuuteen. EPPOn olisi näin ollen noudatettava toiminnassaan näitä oikeuksia kaikilta osin, ja tätä asetusta olisi sovellettava ja tulkittava sen mukaisesti.

--

(85) EPPOn toimintaan olisi sovellettava asiaan liittyvässä unionin oikeudessa, kuten [oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä 20.10.2010 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä] 2010/64/EU [(EUVL 2010, L 280, s. 1)], [tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 22.5.2012 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä] 2012/13/EU [(EUVL 2012, L 142, s. 1)], [oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevista menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin 22.10.2013 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä] 2013/48/EU [(EUVL 2013, L 294, s. 1)], [eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 9.3.2016 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä] (EU) 2016/343 [(EUVL 2016, L 65, s. 1)] ja [oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevista menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä] (EU) 2016/1919 [(EUVL 2016, L 297, s. 1)], sellaisina kuin ne on pantu täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä, säädettyä oikeutta puolustukseen. Jokaisen rikoksesta epäillyn tai syytetyn henkilön, jonka osalta EPPO aloittaa tutkinnan, olisi saatava nauttia näistä oikeuksista sekä kansallisen lainsäädännön mukaisista oikeuksista vaatia, että nimitetään asiantuntijoita tai kuullaan todistajia tai että EPPO esittää puolustuksen todisteet muulla tavoin.”

9 Asetuksen 2017/1939 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella perustetaan Euroopan syyttäjänvirasto – – ja vahvistetaan sen toimintaa koskevat säännöt.”

10 Asetuksen 2 artiklan 5 ja 6 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

--

5) ’asiaa käsittelevällä valtuutetulla Euroopan syyttäjällä’ valtuutettua Euroopan syyttäjää, joka vastaa tutkinta- ja syytetoimista, jotka hän on aloittanut, jotka on määrätty hänelle tai jotka hän on siirtänyt itselleen käyttäen oikeuttaan ottaa asia käsiteltäväkseen 27 artiklan mukaisesti;

6) ’avustavalla valtuutetulla Euroopan syyttäjällä’ valtuutettua Euroopan syyttäjää, joka toimii siinä jäsenvaltiossa, jossa tutkinta tai muu hänen tehtäväkseen määrätty toimenpide suoritetaan, kun kyseinen jäsenvaltio on eri kuin asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltio”.

11 Asetuksen 2017/1939 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”EPPO vastaa – – unionin taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten tutkimisesta sekä kyseisten rikosten tekijöiden ja niihin osallisten asettamisesta syytteeseen ja saattamisesta tuomittaviksi. Tätä varten EPPO toteuttaa tutkinta- ja syytetoimia sekä hoitaa syyttäjän tehtäviä jäsenvaltioiden toimivaltaisissa tuomioistuimissa siihen asti kun asia on lopullisesti ratkaistu.”

12 Asetuksen 2017/1939 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”EPPO huolehtii siitä, että sen toiminnassa kunnioitetaan perusoikeuskirjassa vahvistettuja oikeuksia.”

13 Kyseisen asetuksen 8 artiklan 1–4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. EPPO on jakamaton unionin elin, joka toimii yhtenä ainoana virastona, jolla on hajautettu rakenne.

2. EPPO organisoidaan keskustasolla ja hajautetulla tasolla.

3. Keskustaso koostuu EPPOn kotipaikassa sijaitsevasta keskusvirastosta. Keskusvirasto koostuu kollegiosta, pysyvistä jaostoista, Euroopan pääsyyttäjistä, Euroopan varapääsyyttäjästä, Euroopan syyttäjistä ja hallintojohtajasta.

4. Hajautettu taso koostuu jäsenvaltioissa toimivista valtuutetuista Euroopan syyttäjistä.”

14 Asetuksen 13 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Valtuutetut Euroopan syyttäjät toimivat EPPOn puolesta omissa jäsenvaltioissaan, ja heillä on samat valtuudet kuin kansallisilla syyttäjillä tutkinnan, syytteen esittämisen ja syytteiden ajamisen osalta, minkä lisäksi heille on annettu erityinen toimivalta ja asema, joiden käytössä heidän on noudatettava tässä asetuksessa säädettyjä ehtoja.

Valtuutetut Euroopan syyttäjät ovat vastuussa tutkinnasta ja syytetoimista, jotka he ovat aloittaneet, jotka on määrätty heille tai jotka he ovat siirtäneet itselleen käyttäen oikeuttaan ottaa asia käsiteltäväkseen. Valtuutetut Euroopan syyttäjät seuraavat asiasta vastaavan pysyvän jaoston ohjausta ja ohjeita sekä valvovan Euroopan syyttäjän ohjeita.

– –”

15 Asetuksen 28 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Asiaa käsittelevä valtuutettu Euroopan syyttäjä voi tämän asetuksen ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti joko toteuttaa itse tutkintatoimenpiteitä ja muita toimenpiteitä tai antaa sellaisia oman jäsenvaltionsa toimivaltaisten viranomaisten tehtäväksi. – –”

16 Asetuksen 2017/1939 30 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava ainakin niissä tapauksissa, joissa tutkinnan kohteena olevan rikoksen enimmäisseuraamuksena on vähintään neljä vuotta vankeutta, että valtuutetuilla Euroopan syyttäjillä on oikeus määrätä tai pyytää toteuttamaan seuraavia tutkintatoimenpiteitä:

a) toimitiloissa, maa-alueella tai kulkuneuvossa tehtävä etsintä, kotietsintä, henkilöntarkastus taikka mihin tahansa henkilökohtaiseen omaisuuteen tai tietokonejärjestelmään kohdistuva etsintä, ja tarvittavien turvaavien toimenpiteiden toteuttaminen, jotta niiden eheys voidaan säilyttää tai todistusaineiston tuhoutuminen tai turmeltuminen estää;

– –

d) sellaisen rikoksentekeväliseen tai rikoksen tuottaman hyödyn, mukaan lukien omaisuuden, jäädyttäminen, jonka osalta on odotettavissa, että asiaa käsittelevä tuomioistuin tuomitsee sen menetetyksi, jos on syytä uskoa, että kyseisen rikoksentekeväliseen tai rikoksen tuottaman hyödyn omistaja, haltija tai kontrolloija pyrkii tekemään menetetyksi tuomitsemisen vaikutuksen tyhjäksi;

--”

17 Kyseisen asetuksen 31 artiklassa, jonka otsikko on ”Rajat ylittävä tutkinta”, säädetään seuraavaa:

”1. Valtuutettujen Euroopan syyttäjien on toimittava tiiviissä yhteistyössä avustaen ja kuullen säännöllisesti toisiaan rajat ylittävissä tapauksissa. Jos toimenpiteeseen on ryhdyttävä muussa jäsenvaltiossa kuin asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa, asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän on päätettävä tarvittavan toimenpiteen hyväksymisestä ja annettava se sen jäsenvaltion valtuutetun Euroopan syyttäjän tehtäväksi, jossa toimenpide on toteutettava.

2. Asiaa käsittelevä valtuutettu Euroopan syyttäjä voi määrätä mitä tahansa toimenpiteitä, jotka ovat hänen käytettävissään 30 artiklan mukaisesti. Kyseisten toimenpiteiden oikeutuksesta ja hyväksymisestä säädetään asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännössä. Jos asiaa käsittelevä valtuutettu Euroopan syyttäjä antaa tutkintatoimenpiteen suoritettavaksi yhdelle tai useammalle toisen jäsenvaltion valtuutetulle Euroopan syyttäjälle, hänen on ilmoitettava asiasta samanaikaisesti valvovalle Euroopan syyttäjälle.

3. Jos avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti toimenpiteelle tarvitaan tuomioistuimen lupa, tuon avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän on hankittava kyseinen lupa kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

Jos tuomioistuimen lupa tehtäväksi annetulle toimenpiteelle evätään, asiaa käsittelevä valtuutettu Euroopan syyttäjä peruuttaa tehtäväksiannon.

Jos avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädäntö ei kuitenkaan edellytä kyseistä tuomioistuimen antamaa lupaa, mutta asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädäntö vaatii sitä, viimeksi mainitun valtuutetun Euroopan syyttäjän on hankittava lupa ja toimitettava se tehtäväksiannon yhteydessä.

4. Avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän on ryhdyttävä toteuttamaan tehtäväksi annettua toimenpidettä tai ohjeistettava toimivaltaista kansallista viranomaista toteuttamaan se.

5. Jos avustava valtuutettu Euroopan syyttäjä katsoo, että

--

c) vaihtoehtoisella, mutta yksityisyyteen vähemmän puuttuvalla toimenpiteellä saavutettaisiin samat tulokset kuin tehtäväksi annetulla toimenpiteellä; --

--

hänen on ilmoitettava asiasta valvovalle Euroopan syyttäjälle ja kuultava asiaa käsittelevää valtuutettua Euroopan syyttäjää asian ratkaisemiseksi kahdenvälisesti.

6. Jos tehtäväksi annettua toimenpidettä ei ole olemassa puhtaasti kansallisessa tilanteessa, mutta se olisi käytettävissä rajat ylittävässä tilanteessa, johon sovelletaan vastavuoroista tunnustamista tai rajat ylittävää yhteistyötä koskevia oikeudellisia välineitä, kyseiset valtuutetut Euroopan syyttäjät voivat yhteisymmärryksessä kyseisten valvovien Euroopan syyttäjien kanssa käyttää kyseisiä välineitä.

7. Jos valtuutetut Euroopan syyttäjät eivät pysty ratkaisemaan asiaa seitsemän työpäivän kuluessa ja tehtäväksiänto säilytetään, asia on siirrettävä toimivaltaisen pysyvän jaoston käsiteltäväksi. Sama pätee, jos tehtäväksi annettuun toimenpiteeseen ei ryhdytä tehtäväksiannossa asetetussa määräajassa tai kohtuullisessa ajassa.

– –”

- 18 Asetuksen 32 artiklassa, jonka otsikko on ”Tehtäväksi annettujen toimenpiteiden toteuttaminen”, säädetään seuraavaa:

”Tehtäväksi annetut toimenpiteet toteutetaan tämän asetuksen ja avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän nimenomaisesti ilmoittamia muodollisuuksia ja menettelyjä on noudatettava, elleivät kyseiset muodollisuudet ja menettelyt ole avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännön peruseriaatteiden vastaisia.”

- 19 Saman asetuksen 41 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. EPPO noudattaa toiminnassaan kaikilta osin perusoikeuskirjaan kirjattuja epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksia, mukaan lukien oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja oikeus puolustukseen.

2. Kaikilla epäillyillä tai syytetyillä henkilöillä on EPPOn rikosoikeudellisissa menettelyissä vähintään unionin oikeuden, mukaan luettuina epäiltyjen tai syytettyjen oikeuksista rikosoikeudenkäyntimenettelyissä annetut direktiivit, sellaisina kuin ne on pantu täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä, mukaiset prosessuaaliset oikeudet, kuten

- a) direktiivin [2010/64] mukainen oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin;
- b) direktiivin [2012/13] mukainen tiedonsaantioikeus ja oikeus tutustua asiaan liittyvään aineistoon;
- c) direktiivin [2013/48] mukainen oikeus asianajajaan ja oikeus ottaa yhteyttä kolmanteen henkilöön ja ilmoittaa hänelle pidätyksestään;
- d) direktiivin [2016/343] mukainen oikeus vaieta ja oikeus tulla pidetyksi syyttömänä;
- e) direktiivin [2016/1919] mukainen oikeus oikeusapuun.”

Itävallan oikeus

- 20 Euroopan syyttäjänviraston toteuttamisesta annetun liittovaltion lain (Bundesgesetz zur Durchführung der Europäischen Staatsanwaltschaft) 11 §:n 2 momentissa säädetään, että EPPOn rajat ylittävissä tutkinnassa silloin, kun tutkintatoimenpide suoritetaan Itävallan alueella,

asetuksen 2017/1939 31 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun tuomioistuimen luvan antaa Landesgericht (osavaltion tuomioistuin, Itävalta), jonka kotipaikassa toimivaltainen syyttäjäviranomainen toimii.

- 21 Rikosprosessilain (Strafprozessordnung) 119 §:n 1 momentissa vahvistetaan edellytykset etsintöjen toimittamiselle.
- 22 Rikosprosessilain 120 §:n 1 momentissa säädetään, että syyttäjäviranomainen määrää etsinnöistä tuomioistuimen antaman luvan perusteella ja että rikospoliisilla on oikeus toimittaa etsintöjä väliaikaisesti ilman määräystä tai lupaa ainoastaan silloin, kun kyseessä on välitön vaara.

Saksan oikeus

- 23 Rikosprosessilain (Strafprozessordnung, jäljempänä StPO) 102 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Sen osalta, jota epäillään rikoksesta tai osallisuudesta rikokseen taikka laittomasti saatujen tietojen hyväksikäytöstä, avunannosta, rikosoikeudellisen menettelyn estämisestä tai kätkemisestä, voidaan toimittaa asuntoon tai muihin tiloihin kohdistuva etsintä ja henkilöön tai henkilölle kuuluviin esineisiin kohdistuva etsintä hänen kiinni ottamiseksi ja myös silloin, kun on syytä olettaa, että etsintä johtaa todistusaineiston löytämiseen.”

- 24 StPO:n 105 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Määräyksen etsinnästä voi antaa ainoastaan tuomari ja, jos kyseessä on välitön vaara, myös virallinen syyttäjä ja tämän esitutkintahenkilöstö (oikeuslaitoksesta annetun lain [(Gerichtsverfassungsgesetz)] 152 §). – –”

- 25 Euroopan syyttäjänviraston perustamisesta annetun unionin asetuksen täytäntöönpanemisesta annetun lain (Gesetz zur Ausführung der EU-Verordnung zur Errichtung der Europäischen Staatsanwaltschaft) 3 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kun tutkintatehtävää varten on rikosprosessilain säännösten mukaan saatava tuomioistuimen antama määräys tai vahvistus, tämä määräys tai vahvistus on hankittava saksalaiselta tuomioistuimelta sellaisia rajat ylittäviä toimenpiteitä varten, jotka on tarkoitus toteuttaa toisessa Euroopan syyttäjänviraston perustamiseen osallistuvassa jäsenvaltiossa, [asetuksen 2017/1939] 31 artiklan 3 kohdan mukaisesti ainoastaan, jos toisen jäsenvaltion lainsäädännössä ei edellytetä tällaista tuomioistuimen määräystä tai vahvistusta.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 26 Saksan valtuutettu Euroopan syyttäjä aloitti EPPOn puolesta tutkinnan mittavasta veropetoksesta ja verorikosten tekemistä varten perustettuun rikollisjärjestöön kuulumisesta.
- 27 Tämän tutkinnan yhteydessä B. O. D:tä ja sen johtajia G. K:ta ja S. L:ää syytettiin yhdysvaltalaisista alkuperää olevan biodieselin tuomisesta unioniin kiertämällä tullisäännöstöä väärillä tiedoilla ja tästä johtuen yhteensä 1 295 000 euron suuruisen vahingon aiheuttamisesta.

- 28 Tässä tutkinnassa asetuksen 2017/1939 31 artiklan nojalla annetun avun yhteydessä Itävallan avustava valtuutettu Euroopan syyttäjä 9.11.2021 yhtäältä määräsi etsinnöistä ja takavarikoimisista sekä B. O. D:n ja sen emoyhtiön liiketiloissa että G. K:n ja S. L:n kodeissa – kaikki nämä liiketilat ja kodit sijaitsivat Itävallassa – ja toisaalta pyysi toimivaltaisia itävaltalaisia tuomioistuimia antamaan luvan näille toimenpiteille.
- 29 Saatuaan pyydetyt luvat kyseinen Itävallan avustava valtuutettu Euroopan syyttäjä määräsi toimivaltaisen rahoitusviranomaisen toteuttamaan nämä toimenpiteet tosiasiallisesti, minkä kyseinen viranomaisen teki.
- 30 G. K., B. O. D. ja S. L. nostivat 1.12.2021 Oberlandesgericht Wienissä (osavaltion ylioikeus, Wien, Itävalta), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, kanteita niistä itävaltalaisen tuomioistuimen päätöksistä, joilla kyseisille toimenpiteille oli annettu lupa.
- 31 G. K., B. O. D. ja S. L. väittivät kyseisessä tuomioistuimessa muun muassa, ettei Itävallassa ole tehty mitään rikosta, että niihin kohdistuvat epäilyt ovat riittämättömiä, että näitä itävaltalaisen tuomioistuimen päätöksiä ei ole perusteltu riittävästi, että määrätty etsinnät eivät olleet välttämättömiä eivätkä oikeasuhteisia ja että niiden oikeutta ylläpitää luottamuksellista suhdetta asianajajaansa on loukattu.
- 32 Kyseessä oleva Itävallan avustava valtuutettu Euroopan syyttäjä esittää ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että asetuksella 2017/1939 EPPOn rajat ylittävän tutkinnan osalta käyttöön otetun oikeudellisen säännösten mukaan tehtäväksi annettujen tutkintatoimenpiteiden oikeutukseen sovelletaan asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädäntöä ja että sen voivat tutkia analogisesti direktiivissä 2014/41 käyttöön otetun järjestelmän kanssa vain kyseisen jäsenvaltion viranomaiset. Amtsgericht Münchenissä (Münchenin alioikeus, Saksa) toimiva toimivaltainen tutkintatuomari on kuitenkin jo tutkinut kyseessä olevat rikkomiset. Avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat puolestaan tutkia pelkästään muodollisuudet, jotka koskevat näiden tehtäväksi annettujen tutkintatoimenpiteiden suorittamista.
- 33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa yhtäältä, että asetuksen 2017/1939 31 artiklan 3 kohdan ja 32 artiklan sanamuodon perusteella näitä säännöksiä on mahdollista tulkita siten, että kun tehtäväksi annettu tutkintatoimenpide edellyttää tuomioistuimen luvan saamista avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa, kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimen on tutkittava tämä toimenpide kaikkien tässä jäsenvaltiossa säädettyjen menettelytapaa koskevien ja aineellisoikeudellisten sääntöjen nojalla.
- 34 Se korostaa kuitenkin, että tällaisesta tulkinnasta olisi seurauksena, että tehtäväksi annettu tutkintatoimenpide olisi mahdollisesti tutkittava täysimääräisesti kahdessa jäsenvaltiossa niiden kummankin kansallisen lainsäädännön mukaisesti, mikä edellyttäisi sitä, että kaikki tällaisten tutkintojen tekemiseen tarvittavat asiakirjat olisi annettava toimivaltaisen tuomioistuimen käyttöön avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa ja mahdollisesti käännettävä. Tällainen järjestelmä merkitsisi kuitenkin käännettä huonompaan suuntaan direktiivillä 2014/41, jonka yhteydessä täytäntöönpanojäsenvaltio voi tarkastaa vain tietyt muotoa koskevat seikat, käyttöön otettuun järjestelmään nähden.
- 35 Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että asetuksen 2017/1939 tulkitseminen syytetoimien tehokkuutta koskevan tavoitteen valossa saattaa edellyttää ainakin siinä tilanteessa, että asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa on jo

suoritettu tuomioistuinvalvonta, että avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa edellytetyn tuomioistuimen luvan yhteydessä suoritettu valvonta koskee yksinomaan tiettyjä muotoa koskevia seikkoja.

36 Tässä tilanteessa Oberlandesgericht Wien päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko unionin oikeutta, erityisesti [asetuksen 2017/1939] 31 artiklan 3 kohdan ensimmäistä alakohtaa ja 32 artiklaa tulkittava siten, että silloin, kun rajat ylittävän tutkinnan yhteydessä avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa toteutettavalle toimenpiteelle tarvitaan tuomioistuimen lupa, on tutkittava kaikki aineelliset seikat, kuten rikosoikeudellinen vastuu, epäily syyllisyydestä, tarpeellisuus ja oikeasuhteisuus?
- 2) Onko tässä tarkastelussa otettava huomioon se, onko asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion tuomioistuin jo tutkinut kyseisen toimenpiteen hyväksyttävyyden tämän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti?
- 3) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi ja toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, missä laajuudessa tuomioistuinvalvonta on suoritettava avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa?”

37 Unionin tuomioistuimen kirjaamo osoitti 10.1.2023 päivätyllä kirjeellä ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle selvennyspyynnön. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ilmoitti vastauksena tähän pyyntöön, että Amtsgericht Münchenin 2.9.2021 antama määräys, jolla annetaan lupa etsinnöille Saksassa, koskee G. K:ta, B. O. D:tä ja S. L:ää mutta siinä ei ole tutkittu B. O. D:n liiketiloihin ja G. K:n ja S. L:n koteihin Itävallassa mahdollisesti tehtävien etsintöjen oikeutusta.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

38 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmella kysymyksellään, jotka on tutkittava yhdessä, lähinnä, onko asetuksen 2017/1939 31 ja 32 artiklaa tulkittava siten, että kun tehtäväksi annetulle tutkintatoimenpiteelle tarvitaan avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti tuomioistuimen lupa, kyseisessä jäsenvaltiossa suoritettu valvonta voi koskea sekä kyseisen toimenpiteen oikeutukseen ja hyväksymiseen että sen toteuttamiseen liittyviä seikkoja. Se pohtii tässä yhteydessä sitä, miten asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa aiemmin suoritettu tähän toimenpiteeseen kohdistunut tuomioistuinvalvonta vaikuttaa samaan toimenpiteeseen avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa tämän tuomioistuimen luvan yhteydessä kohdistetun valvonnan laajuuteen.

39 Aluksi on huomautettava, että asetuksen 2017/1939 kohteena on sen 1 artiklan mukaan perustaa EPPO ja vahvistaa sen toimintaa koskevat säännöt.

40 Kyseisen asetuksen 4 artiklassa täsmennetään, että EPPO vastaa unionin taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten tutkimisesta sekä kyseisten rikosten tekijöiden ja niihin osallisten asettamisesta syytteeseen ja saattamisesta tuomittaviksi. Tätä varten EPPO toteuttaa tutkinta- ja syytetoimia sekä hoitaa syyttäjän tehtäviä jäsenvaltioiden toimivaltaisissa tuomioistuimissa siihen asti, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

- 41 Asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa säädetään, että EPPO on jakamaton unionin elin, joka toimii yhtenä ainoana virastona, jolla on hajautettu rakenne. Kyseisen artiklan 2–4 kohdassa todetaan, että EPPO organisoidaan kahdella tasolla eli yhtäältä keskustasolla, joka koostuu EPPO:n kotipaikassa sijaitsevasta keskusvirastosta, ja toisaalta hajautetulla tasolla, joka koostuu jäsenvaltioissa toimivista valtuutetuista Euroopan syyttäjästä.
- 42 Asetuksen 13 artiklan 1 kohdan, luettuna sen johdanto-osan 30 ja 32 perustelukappaleen valossa, mukaan EPPO:n tutkintatoimien toteuttaminen on pääsääntöisesti annettava EPPO:n puolesta omissa jäsenvaltioissaan toimivien valtuutettujen Euroopan syyttäjien tehtäväksi.
- 43 Kun asetuksen 2017/1939 kyseistä 13 artiklan 1 kohtaa ja 28 artiklan 1 kohtaa luetaan yhdessä, niistä ilmenee, että asiaa käsittelevä valtuutettu Euroopan syyttäjä eli valtuutettu Euroopan syyttäjä, joka vastaa tutkinta- ja syytetoimista, jotka hän on aloittanut, jotka on määrätty hänelle tai jotka hän on siirtänyt itselleen käyttäen oikeuttaan ottaa asia käsiteltäväkseen, voi kyseisen asetuksen ja jäsenvaltionsa oikeuden mukaisesti joko toteuttaa itse tutkintatoimenpiteitä ja muita toimenpiteitä tai antaa niiden toteuttamisen oman jäsenvaltionsa toimivaltaisten viranomaisten tehtäväksi.
- 44 Asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossaan toimittamien tutkintojen yhteydessä on niin, että kun tämä päättää toteuttaa tutkintatoimenpiteen, johon tarvitaan kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti tuomioistuimen lupa, kaikkien tässä tarkoituksessa säädettyjen edellytysten noudattamisen valvonta kuuluu kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimille. Rajat ylittävissä tapauksissa on sitä vastoin niin, että kun tutkintatoimenpide on toteutettava muussa jäsenvaltiossa kuin asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa, viimeksi mainitun on voitava tukeutua – kuten mainitun asetuksen 2 artiklan 6 alakohdasta, luettuna sen johdanto-osan 72 perustelukappaleen kanssa, ilmenee – avustavaan valtuutettuun Euroopan syyttäjään, joka toimii siinä jäsenvaltiossa, jossa tällainen toimenpide on suoritettava.
- 45 Tällaisen toimenpiteen hyväksymiseen ja toteuttamiseen sovellettava järjestelmä rajat ylittävän tutkinnan yhteydessä määrittellään kyseisen asetuksen 31 ja 32 artiklassa, joita ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää tulkitsemaan. Sen tuomioistuINVALVONNAN laajuuden määrittämiseksi, joka avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa voidaan suorittaa, kun tällaiselle toimenpiteelle tarvitaan kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti tuomioistuimen lupa, on siis nojaututtava näihin artikloihin.
- 46 Tältä osin on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (tuomio 28.10.2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Luovutus ja ne bis in idem), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 47 Ensinnäkin on todettava asetuksen 2017/1939 31 ja 32 artiklan sanamuodosta, että asetuksen 31 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että EPPO:n rajat ylittävän tutkinnan toimittaminen perustuu valtuutettujen Euroopan syyttäjien tiiviiseen yhteistyöhön. Jos tämän yhteistyön yhteydessä toimenpide on suoritettava muussa jäsenvaltiossa kuin asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa, asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän on päätettävä tarvittavan toimenpiteen hyväksymisestä ja annettava se sen jäsenvaltion avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän tehtäväksi, jossa toimenpide on toteutettava.

- 48 Asetuksen 31 artiklan 2 kohdassa täsmennetään tältä osin, että tällaisen toimenpiteen oikeutuksesta ja hyväksymisestä säädetään asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännössä.
- 49 Asetuksen 31 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan on niin, että jos avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti tehtäväksi annetulle toimenpiteelle tarvitaan tuomioistuimen lupa, avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän on hankittava kyseinen lupa kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.
- 50 Asetuksen 2017/1939 31 artiklan 3 kohdan kolmannen alakohdan mukaan on kuitenkin niin, että jos avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädäntö ei edellytä kyseistä tuomioistuimen antamaa lupaa, mutta asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädäntö vaatii sitä, viimeksi mainitun valtuutetun Euroopan syyttäjän on hankittava lupa ja toimitettava se tehtäväksiannon yhteydessä.
- 51 Kyseisen asetuksen 31 artiklan 4 kohdassa säädetään, että avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän on ryhdyttävä toteuttamaan tehtäväksi annettua toimenpidettä tai ohjeistettava toimivaltaista kansallista viranomaista toteuttamaan se.
- 52 Asetuksen 32 artiklassa täsmennetään, että tällainen toimenpide toteutetaan kyseisen asetuksen ja avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.
- 53 Näiden seikkojen valossa on huomautettava, että kun asetuksen 2017/1939 31 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään tuomioistuimen luvan hankkimisesta avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti silloin, kun kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti tehtäväksi annetulle tutkintatoimenpiteelle tarvitaan tällainen lupa, asetuksen 31 ja 32 artiklassa ei kuitenkaan täsmennetä sen valvonnan laajuutta, jonka mainitun jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat suorittaa tämän tuomioistuimen luvan antamiseksi.
- 54 Asetuksen 31 artiklan 1 ja 2 kohdan ja 32 artiklan sanamuodosta ilmenee kuitenkin, että asiaa käsittelevä valtuutettu Euroopan syyttäjä päättää tehtäväksi annetun tutkintatoimenpiteen hyväksymisestä ja että kyseisen toimenpiteen hyväksymisestä kuten myös oikeutuksesta säädetään asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännössä, kun taas tällaisen toimenpiteen toteuttamisesta säädetään avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännössä.
- 55 Toiseksi on huomautettava siitä asiayhteydestä, johon asetuksen 2017/1939 31 ja 32 artikla kuuluvat, että näissä artikloissa tehty ero tehtäväksi annetun tutkintatoimenpiteen osalta yhtäältä sen oikeutuksen ja hyväksymisen ja toisaalta sen toteuttamisen välillä kuvastaa jäsenvaltioiden välistä oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevan järjestelmän, joka perustuu keskinäisen luottamuksen ja vastavuoroisen tunnustamisen periaatteisiin, taustalla olevaa logiikkaa.
- 56 Tältä osin on muistutettava, että sekä jäsenvaltioiden välisen keskinäisen luottamuksen periaatteella että vastavuoroisen tunnustamisen periaatteella, joka puolestaan perustuu jäsenvaltioiden keskinäiseen luottamukseen, on unionin oikeudessa perustavanlaatuisen merkitys, koska niiden avulla voidaan luoda alue, jolla ei ole sisäisiä rajoja, ja pitää sitä yllä (tuomio 28.10.2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Luovutus ja ne bis in idem), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 92 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 57 Tuomioistuinratkaisujen ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaate edellyttää, että on olemassa keskinäinen luottamus siihen, että jokainen jäsenvaltio hyväksyy muissa jäsenvaltioissa voimassa olevan rikosoikeuden soveltamisen, vaikka sen oman kansallisen lainsäädännön soveltaminen johtaisi erilaiseen lopputulokseen (ks. vastaavasti tuomio 23.1.2018, Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, 52 kohta ja tuomio 10.1.2019, ET, C-97/18, EU:C:2019:7, 33 kohta).
- 58 Tämä periaate on pantu täytäntöön jäsenvaltioiden väliseen oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa kuuluvin eri välinein.
- 59 Kyseinen periaate on ilmaistu etenkin puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 2 kohdassa, jossa vahvistetaan sääntö, jonka mukaan jäsenvaltioiden on pantava eurooppalainen pidätysmääräys täytäntöön tämän periaatteen perusteella ja puitepäätöksen säännösten mukaisesti (ks. vastaavasti tuomio 22.2.2022, Openbaar Ministerie (Laillisesti perustettu tuomioistuin pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa), C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 60 Puitepäätöksellä 2002/584 käyttöön otettujen luovuttamisjärjestelyjen yhteydessä kyseisen puitepäätöksen 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuilla oikeusviranomaisilla on eri tehtävät, jotka liittyvät yhtäältä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen ja toisaalta tällaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoon (ks. vastaavasti tuomio 24.11.2020, Openbaar Ministerie (Asiakirjaväärennökset), C-510/19, EU:C:2020:953, 47 kohta).
- 61 Pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on siis valvottava, että eurooppalainen pidätysmääräyksen antamiseen tarvittavia edellytyksiä noudatetaan, eikä täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomaisen voi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti valvoa tätä arviointia tämän jälkeen (ks. vastaavasti tuomio 23.1.2018, Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, 52 kohta ja tuomio 31.1.2023, Puig Gordi ym., C-158/21, EU:C:2023:57, 87 ja 88 kohta).
- 62 Vastavuoroisen tunnustamisen periaate on ilmaistu myös direktiivin 2014/41 1 artiklan 2 kohdassa, jossa säädetään, että jäsenvaltioiden on pantava eurooppalainen tutkintamääräys täytäntöön kyseisen periaatteen pohjalta ja kyseisen direktiivin säännösten mukaisesti.
- 63 Mainitun direktiivin 6 ja 9 artiklasta, kun niitä luetaan yhdessä, ilmenee, että siinä säädetty oikeudellisen yhteistyön järjestelmä perustuu puitepäätöksellä 2002/584 käyttöön otetun järjestelmän tavoin määräyksen antavan oikeusviranomaisen ja täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen väliseen toimivallanjakoon, jonka yhteydessä määräyksen antaneen oikeusviranomaisen on valvottava, että eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamisen aineellisia edellytyksiä noudatetaan, eikä täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomaisen voi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti valvoa tätä arviointia tämän jälkeen (ks. vastaavasti tuomio 16.12.2021, Spetsializirana prokuratura (Liikenne- ja paikkatiedot), C-724/19, EU:C:2021:1020, 53 kohta).
- 64 Näistä seikoista ilmenee, että keskinäisen luottamuksen ja vastavuoroisen tunnustamisen periaatteisiin perustuvassa jäsenvaltioiden rikosasioissa tekemässä oikeudellisessa yhteistyössä täytäntöönpanoviranomaisen ei pidä valvoa sitä, onko täytäntöönpanotavaksi olevan päätöksen antanut oikeusviranomaisen noudattanut sen antamisen edellytyksiä.

- 65 Kolmanneksi on todettava asetuksen 2017/1939 johdanto-osan 12, 14, 20 ja 60 perustelukappaleesta seuraavan, että perustamalla EPPO kyseisellä asetuksella pyritään torjumaan tehokkaammin unionin taloudellisia etuja vahingoittavia rikoksia.
- 66 Asetuksen 2017/1939 31 artiklan 6 kohdasta, kun sitä luetaan asetuksen johdanto-osan 73 perustelukappaleen valossa, ilmenee tältä osin, että kyseisen asetuksen mukaisia erityissääntöjä rajat ylittävistä tutkintatoimista on voitava täydentää mahdollisuudella soveltaa etenkin vastavuoroista tunnustamista koskevia, direktiivissä 2014/41 säädetyn kaltaisia oikeudellisia välineitä sen varmistamiseksi, että jos toimenpide on tarpeen rajat ylittävissä tutkinnassa mutta se ei ole käytettävissä kansallisessa lainsäädännössä puhtaasti kansallista tilannetta varten, tätä mahdollisuutta voidaan käyttää kyseisen välineen täytäntöönpanoa koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.
- 67 Tästä seuraa, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena on ollut ottaa asetuksessa 2017/1939 säädetty menettelyt määrittelemällä käyttöön järjestely, jolla taataan EPPO:n toimittaman rajat ylittävän tutkinnan tehokkuus, joka on ainakin yhtä korkea kuin sovellettaessa menettelyjä, joista säädetään jäsenvaltioiden välistä oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevassa järjestelmässä, joka perustuu keskinäisen luottamuksen ja vastavuoroisen tunnustamisen periaatteisiin.
- 68 Kyseisen asetuksen 31 ja 32 artiklan tulkinta, jonka mukaan asetuksen 31 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua tuomioistuimen luvan myöntäminen voisi edellyttää sitä, että avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion toimivaltainen viranomaisen tutkii seikat, jotka koskevat asianomaisen tehtäväksi annetun tutkintatoimenpiteen oikeutusta ja hyväksymistä, johtaisi kuitenkin käytännössä järjestelmään, joka ei ole yhtä tehokas kuin tällaisilla oikeudellisilla välineillä käyttöön otettu järjestelmä, ja häittäisi siten kyseisen asetuksen tavoitteen toteutumista.
- 69 Yhtäältä on näet niin, että jotta avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion toimivaltainen viranomaisen voisi suorittaa tällaisen tutkinnan, sen olisi muun muassa tutkittava yksityiskohtaisesti koko asiakirja-aineisto, joka asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion viranomaisten olisi toimitettava sille ja mahdollisesti käännettävä.
- 70 Toisaalta koska tehtäväksi annetun tutkintatoimenpiteen oikeutus ja hyväksyminen kuuluvat unionin lainsäätäjän suorittaman valinnan johdosta asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännön alaan, avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen olisi näiden kahden seikan tutkimiseksi sovellettava ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädäntöä. Ei voida kuitenkaan katsoa, että kyseisellä viranomaisella on paremmat edellytykset suorittaa tällainen tutkinta kuin asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion toimivaltaisella viranomaisella tämän viimeksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.
- 71 Kaikista edellä esitetyistä seikoista ilmenee, että asetuksessa 2017/1939 erotetaan valtuutettujen Euroopan syyttäjien EPPO:n rajat ylittävissä tutkinnassa tekemässä yhteistyössä toisistaan tehtäväksi annetun toimenpiteen oikeutukseen ja hyväksymiseen liittyvä vastuu, joka kuuluu asiaa käsittelevälle valtuutetulle Euroopan syyttäjälle, ja kyseisen toimenpiteen toteuttamiseen liittyvä vastuu, joka kuuluu avustavalle valtuutetulle Euroopan syyttäjälle.
- 72 Tämän vastuunjaon mukaisesti avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti mahdollisesti tarvittavaan tuomioistuimen lupaan liittyvä valvonta voi koskea ainoastaan kyseiseen toteuttamiseen liittyviä seikkoja.

- 73 Tältä osin on kuitenkin korostettava, että asetuksen 2017/1939 31 artiklan 2 kohdan mukaan asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion on säädettävä tuomioistuimen ennakkovalvonnasta, joka kohdistuu tehtäväksi annetun tutkintatoimenpiteen oikeutusta ja hyväksymistä koskeviin edellytyksiin, ottamalla huomioon perusoikeuskirjaan perustuvat vaatimukset, joita jäsenvaltioiden on perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan nojalla noudatettava kyseistä asetusta soveltaessaan.
- 74 Tämän tuomion 71 ja 72 kohdassa kuvatulla vastuunjaolla ei siis vaikuteta perusoikeuksien noudattamiseen liittyviin vaatimuksiin hyväksyttäessä tehtäväksi annettuja tutkintatoimenpiteitä, joilla pääasiassa kyseessä olevien toimenpiteiden tavoin puututaan perusoikeuskirjan 7 artiklassa taattuun jokaisen oikeuteen siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan, ja perusoikeuskirjan 17 artiklassa vahvistettuun omaisuudensuojaan (ks. vastaavasti tuomio 11.11.2021, Gavanozov II, C-852/19, EU:C:2021:902, 31 kohta).
- 75 Sellaisten tutkintatoimenpiteiden osalta, jotka merkitsevät vakavaa puuttumista näihin perusoikeuksiin ja joita ovat muun muassa asetuksen 2017/1939 30 artiklan 1 kohdan a ja d alakohdassa tarkoitettua kotietsintä, henkilökohtaiseen omaisuuteen liittyvät turvaavat toimenpiteet ja varojen jäädyttäminen, jäsenvaltion, johon asiaa käsittelevä valtuutettu Euroopan syyttäjä kuuluu, on säädettävä kansallisessa lainsäädännössään tuomioistuimien harjoittaman ennakkovalvonnan kaltaisista asianmukaisista ja riittävästä takeista tällaisten toimenpiteiden laillisuuden ja tarpeellisuuden varmistamiseksi.
- 76 Niihin unionin oikeudellisiin välineisiin, joita valtuutetut Euroopan syyttäjät voivat soveltaa rajat ylittävässä tutkinnassa asetuksen 2017/1939 31 artiklan 6 kohdan nojalla, liittyvien perusoikeuksien suojelua koskevien takeiden lisäksi on vielä yhtäältä korostettava, että kyseisen asetuksen johdanto-osan 80 ja 83 perustelukappaleen sekä 5 artiklan 1 kohdan mukaan EPPO huolehtii siitä, että sen toiminnassa kunnioitetaan perusoikeuksia. Tämä yleinen vaatimus on konkretisoitu kyseisen asetuksen 41 artiklan 1 ja 2 kohdassa, joista ilmenee, että EPPOn on kunnioitettava etenkin epäiltyjen ja syytetyjen oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja oikeutta puolustukseen, ja epäillyllä ja syytetyillä on oltava vähintään unionin oikeuden ja etenkin kyseisessä 41 artiklan 2 kohdassa ja asetuksen johdanto-osan 85 perustelukappaleessa yksilöityjen unionin oikeuden välineiden mukaiset menettelylliset oikeudet.
- 77 Toisaalta vaikka avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion viranomaisilla ja etenkin oikeusviranomaisilla ei ole toimivaltaa tutkia tehtäväksi annetun tutkintatoimenpiteen oikeutusta ja hyväksymistä, on kuitenkin korostettava, että asetuksen 2017/1939 31 artiklan 5 kohdan c alakohdan mukaan on niin, että jos avustava valtuutettu Euroopan syyttäjä katsoo, että vaihtoehtoisella mutta yksityisyyteen vähemmän puuttuvalla toimenpiteellä saavutettaisiin samat tulokset kuin kyseessä olevalla tehtäväksi annetulla tutkintatoimenpiteellä, hänen on ilmoitettava asiasta valvovalle Euroopan syyttäjälle ja kuultava asiaa käsittelevää valtuutettua Euroopan syyttäjää asian ratkaisemiseksi kahdenvälisesti. Kyseisen asetuksen 31 artiklan 7 kohdassa säädetään, että jos asianomaiset valtuutetut Euroopan syyttäjät eivät pysty ratkaisemaan tätä asiaa seitsemän työpäivän kuluessa ja tehtäväksianto säilytetään, asia on siirrettävä toimivaltaisen pysyvän jaoston käsiteltäväksi.
- 78 Tämän perusteella kolmeen kysymykseen on vastattava, että asetuksen 2017/1939 31 ja 32 artiklaa on tulkittava siten, että kun tehtäväksi annetulle tutkintatoimenpiteelle tarvitaan avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti tuomioistuimen lupa, kyseisessä jäsenvaltiossa suoritettu valvonta voi koskea ainoastaan tämän toimenpiteen toteuttamiseen muttei sen oikeutukseen ja hyväksymiseen liittyviä seikkoja, ja viimeksi

mainittujen seikkojen on oltava asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa suoritettua tuomioistuimen ennakkovalvonnan kohteena, jos perusoikeuskirjassa taattuihin asianomaisen henkilön oikeuksiin puututaan vakavasti.

Oikeudenkäyntikulut

- 79 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamisessa 12.10.2017 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2017/1939 31 ja 32 artiklaa

on tulkittava siten, että

kun tehtäväksi annetulle tutkintatoimenpiteelle tarvitaan avustavan valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti tuomioistuimen lupa, kyseisessä jäsenvaltiossa suoritettu valvonta voi koskea ainoastaan tämän toimenpiteen toteuttamiseen muttei sen oikeutukseen ja hyväksymiseen liittyviä seikkoja, ja viimeksi mainittujen seikkojen on oltava asiaa käsittelevän valtuutetun Euroopan syyttäjän jäsenvaltiossa suoritettua tuomioistuimen ennakkovalvonnan kohteena, jos Euroopan unionin perusoikeuskirjassa taattuihin asianomaisen henkilön oikeuksiin puututaan vakavasti.

Allekirjoitukset